

Moters nusikaltėlės įvaizdis medijose: tarp realybės ir konstrukto

Rimantė Gaičevskytė-Savickė

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas
Kriminologijos katedra
Vilnius University, Faculty of Philosophy
Institute of Sociology and Social Work
Department of Criminology
Universiteto g. 9, LT-01513 Vilnius
Tel. (8 5) 266 7600
El. paštas [rimante.gaickevskyte-savicke@fsf.vu.lt](mailto:rimate.gaickevskyte-savicke@fsf.vu.lt)

Santrauka. Medijos konstruoja alternatyvų visuomenės nusikaltimų pajautimą, kuris teisėsaugos institucijų pateikiamus statistinius rodiklius nustumia į perpasakotų kriminalinių istorijų paraštes. Dažnai nesaugios, potencialų pavojų keliančios kasdienybės vaizdiniai sukuriama pasitelkiant gąsdinančias, neigiamas emocijas paaštrinančias antraštes. Kai įtariamoji arba kaltinamoji yra moteris, tokia naujiena sulaukia dar daugiau medijų dėmesio. Šiame straipsnyje apžvelgiama kriminalinių naujienų raida, o analizuojant oficialiąją statistiką ir atliekant naujienų portalo DELFI publikacijų turinio analizę, ieškoma atsakymų, kokių nusikalstamų veikų moterys įvykdo daugiausia, kurios iš jų dažniausiai patenka į kriminalinių naujienų rubriką ir koks nusikaltusios moters paveikslas konstruojamas naujienų portalo publikacijose.

Pagrindiniai žodžiai: medijos, kriminalinės naujienos, moterų nusikaltimai, nusikaltusios moters įvaizdis.

Deviant Women in the Media: Between Reality and Fiction

Summary. Media has the power not only to determine the main issues, but also to reflect crime statistics. It's common that fear of crime is constructed using eye-catching headlines and sensational narratives. This is especially the case when the crime is com-

Received: 11/05/2022. Accepted: 26/07/2022

Copyright © 2021 Rimantė Gaičevskytė-Savickė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

mitted by women. In addition to its main aim - to examine how deviant women are portrayed - the article also focuses on the evolution of crime news, analyses female crime data and its treatment on the Lithuanian news portal DELFI.

Keywords: media, crime news, female crime, representation of female offender.

Įvadas

Nors moterų nusikaltimai palaipsniui patenka į mokslininkų domėjimosi lauką, Lietuvoje ši tema vis dar stokoja kompleksiško ištirtumo. Įkalintų moterų situacija ir poreikiai analizuoti 2005 m. vykdant tarptautinį projektą *Laisvės atėmimo bausmės vykdymas moterims*. Moterų nusikaltimų tendencijos trumpai apžvelgtos mokslo studijoje *Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai* (Sakalauskas et al. 2011). Nusikaltimus per socialinės kultūrinės lyties (angl. *gender*) prizmę aiškinančias koncepcijas apibendrino ir, remdamasi oficialios statistikos duomenimis ir Lietuvos teismų praktika bylose, moterų nusikalstamo elgesio ypatumus straipsnyje aprašė Ilona Michailovič (2014). Lietuvos teisės instituto mokslininkai 2016 m. atliko kompleksinį kalinimo sąlygų ir kalinių socialinės integracijos tyrimą, kurio dalis respondentčių – laisvės atėmimo bausmę atliekančios moterys. Vis dėlto norėtusi atkreipti dėmesį, kad – kaip nurodo patys tyrimo autoriai – klausimynas respondentėms moterims buvo adaptuotas tik klausimuose pakeičiant moteriškąją giminę (Sakalauskas et al. 2020, p. 39). Išsamiausias, kryptingai į moteris orientuotas tyrimas, 2021 m. atliktas Lietuvos socialinių mokslų centro Teisės instituto mokslininkų, sugulė į monografiją „Moterys Lietuvos baudžiamojo teisingumo sistemoje: nuo baudimo praktikų iki bausmės patirčių“, kurioje ne tik pristatomos bendros moterims skiriamų bausmių tendencijos, bet ir analizuojamos moterų baudimo patirtys (Tereškinas et al. 2021). Vis dėlto nusikaltimu įtariamoms ar kaltinamos moters įvaizdis Lietuvos medijose nėra analizuotas, nors ji išsyk tampa medijų dėmesio traukos objektu. Šiame straipsnyje, pasitelkus turinio analizės metodus, siekiama identifikuoti dažniausiai sutinkamus nusikaltimų įtariamoms arba kaltinamos moters įvaizdžius ir įvertinti, kiek jie sietini su moteriai priskiriamomis socialinėmis normomis bei lūkesčiais.

Kriminalinės naujienos itin išpopuliarėjo antroje XX a. pusėje kaip santykinai pigus, auditorijos dėmesį lengvai užkariaujantis žanras (Grosholz,

Kubrin 2007, p. 62), nors nusikaltimų ir medijų santykis mokslininkus domina jau daugiau nei šimtmetį (Jewkes 2015). Žinoma, ne visos kriminalinės istorijos atsiduria laikraščių puslapiuose ar naujienų portaluose. Ar tam tikra žinia turės potencialo tapti *sensacija*, lemia keli naujienų atrankos veiksniai. Nusikaltimu įtariama arba kaltinama moteris – vienas jų: jeigu kriminalinės istorijos epicentre atsiduria moteris, tokia naujiena, kaip nekasdienis, išskirtinis įvykis, pritraukia daugiau auditorijos dėmesio. Be to, emocijos pastiprinamos priskiriant moteriai tam tikrus, dažniausiai su patriarchaliniais lūkesčiais susijusius įvaizdžius, kuriems priešpriešinamas nusikalstamas elgesys. Atsidavusi partnerė, rūpestinga mama, pavyzdinga darbuotoja – tai tik keli iš socialinių vaidmenų, kurių neišpildymas pelno moteriai antrinį pasmerkimą (Lloyd 1995).

Remiantis statistiniais duomenimis¹, analizuojamu laikotarpiu – 2017 m. ir 2018 m.² – moterys daugiausia buvo įtariamoms arba kaltinamos nusikaltimais žmogaus sveikatai, nusikaltimais arba nusižengimais nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams bei transporto eismo saugumui. Vertinant publikacijų apie šias nusikalstamas veikas skaičių galima pastebėti, kad dominuojančios temos iš dalies sutampa – daugiausia rašoma apie nusikaltimus žmogaus sveikatai, nusikaltimus ir nusižengimus nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams. Tačiau trečiąją pagal teminį populiarumą poziciją užima publikacijos, nušviečiančios nusikaltimus žmogaus gyvybei, nors statistiškai šių nusikalstamų veikų įvykdoma santykinai nedaug. Tai patvirtina mokslininkų įžvalgas, kad medijų dėmesys smurtiniams nusikaltimams yra neproporcingai didelis.

1. Nusikaltimai – itin geros blogos naujienos

Nusikalstamas elgesys ir nusikaltėliai literatūros klasikų įkvėpia jau nuo XVII a. pradžios (Ruggiero 2005). Nepaisant kintančių informacijos pateikimo formų kriminalinė tematika medijose aptinkama nuo XVIII a. (Marsh,

¹ Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis Lietuvos Respublikoje.

² Straipsnyje pristatomas tyrimas yra disertacijos „Moteris nusikaltėlė: kriminologinis nusikalstamo elgesio suvokimas ir įvaizdžio konstravimas medijose“ kontekste atliekamos 2000–2020 m. medijų analizės dalis.

Melville 2009), o intensyvus kriminalinių naujienų populiarumo augimas matyti nuo XX a. vidurio. Ši tendencija siejama su švelnėjančiomis socialinėmis normomis ir besikeičiančiomis visuomenės vertybėmis, nulėmusiomis, kad ilgainiui sekso ir smurto temos viešumoje tapo nebe *tabu* (Grosholz, Kubrin 2007). Medijos, reaguodamos į atsiveriančius gana nedidelių darbo sąnaudų reikalaujančių temų diapazonus, ėmė pragmatiškai plėsti kriminalinių naujienų rubrikas.

Augantis kriminalinių naujienų populiarumas netruko patraukti mokslininkų, analizuojančių medijų ir nusikaltimų ryšį, dėmesį. Nors įsitikinimas, kad moderniosios medijos industrijos atsiradimas paskatino visuomenę tapti pakantesnę smurtui, dažnai eskaluojamas kaip nenuginčijama tiesa, mokslininkai nesutaria, kiek šis požiūris yra objektyviai pagrįstas (Jewkes 2015). Atsakymų į dažniausiai iškylančius – *kodėl visuomenė taip domisi nusikaltimais, ar išsamus informavimas apie įvykdytus nusikaltimus gali įbauginti, ar kriminalinės naujienos yra žalingos?* – ir daugelį kitų, į masinių medijų ir nusikaltimų santykį orientuotų klausimų, ieškota kuriant bei taikant įvairias teorijas.

Masinės visuomenės teorija galutinai susiformavo po Antrojo pasaulinio karo (Jewkes 2015). Pačiai „masinės visuomenės“ sąvokai priskiriama neigiamą konotacija: individas šios teorijos kontekste yra apibūdinamas kaip neišsilavinęs, neišprusęs, nepaisantis visuomenės normų ir linkęs į smurtą (ten pat, p. 13). Teigiama, kad tokiam neva tipiniam visuomenės atstovo portretui įtakos turėjo masinė industrializacija, urbanizacija ir karo nulemtas nesaugumo jausmas. Asmeninis interesas išlikti, išgyventi ir susikurti patogų gyvenimą nukonkuravo bendrojo gėrio siekį, susilpnino bendruomeninius ryšius, sumenkino moralę. Todėl išaugęs nusikaltimų skaičius ir antisocialinė elgsena tapo tarsi norma ar pasipriešinimo nutolusiai, abejingai, kompetencijos stokojančiai valdžiai forma. Tokiomis aplinkybėmis masinės medijos buvo traktuojamos tiek kaip priemonė atitrūkti nuo kasdienių rūpesčių, tiek kaip galinga visuomenės mintis kontroliuojanti ir nuo politinių temų nukreipianti jėga.

Tuo metu pozityvistinių idėjų inspiruotos pastangos įvertinti poveikio ir priežasties ryšį suformavo kriminologinį įsitikinimą, kad nusikaltimas yra nulemtas biologinių, psichologinių ir socialinių veiksnių, kurių nusikaltęs žmogus nėra pajėgus kontroliuoti. Pabrėžiama, kad XX a. pradžios teorijos, siejančios medijų įtaką ir nusikaltimus, itin negatyviai vertino tiek medijas, tiek neva pernelyg patiklį, lengvai paveikiamą, kritiško informacijos priėmimo

stokojančią auditoriją (Jewkes 2015). Toks primityvus masinių medijų įtakos suvokimas (dar vadinamas *poodinio švirkšto modeliu* (angl. *hypodermic needle model*³): medijos tarsi išvirkščia pasyvią žiūrovui, skaitytojui ar klausytojui vertybes, idėjas ir žinias) kritikuotinas kaip mechaninis ir nenuoseklus (Creeber 2009).

Šių teorijų populiarumas išblėso, kai vis garsiau imta kalbėti apie gerokai pervertintą medijų įtaką ir nuvertintą socialinio konteksto svarbą. Analizuodami nusikalstamo elgesio priežastis mokslininkai ilgą laiką rėmėsi Roberto K. Merton socialinės struktūros ir anomijos teorija, teigiančia, kad kultūriniai tikslai yra visuotiniai, o konformistinės priemonės jiems pasiekti – labai diferencijuotos (Merton 1938, p. 673). Medijos čia atlieka esminį vaidmenį – ištransliuoja žinią, kokie atributai būdingi sėkmingam visuomenės nariui, tačiau atotrūkis tarp kultūrinių tikslų ir galimybių juos įgyvendinti paliekamas žinutės paraštėse.

Antroje XX a. pusėje randasi dominuojančios ideologijos teorija. Remiantis šia teorija, dominuojančios visuomenės grupės – elitas – disponuoja galia kriminalizuoti arba dekriminalizuoti tam tikrus veiksmus. Visuomenės pritarimas gaunamas ne jėga ar prievarta, o pasitelkus medijas (Hall et al. 1982). Medijos padeda platinti nusikalstamo elgesio apibrėžimus, kuriuos konstruoja ir formuluoja turintieji galią (Quinney 2001). Kadangi medijos dažniausiai koncentruotos privačiose rankose, korporacijos, siekdamos didesnio pelno, tiražuoja populiarias ir lengvai suprantamas žinias. Be to, kriminalinės naujienos, esant poreikiui, padeda nukreipti dėmesį nuo ekonominių, politinių ar kitų klausimų.

Tobulėjančios technologijos pastaraisiais dešimtmečiais smarkiai išplėtė medijų pasirinkimo laisvę. Gausybė televizijos kanalų, radijo stočių, laikraščių bei žurnalų konkuruoja su naujienų portalais ir socialiniais tinklais. Atrodytų, privilegija ignoruoti, vienbalsiai išjuokti ar demonizuoti asmenis ar gyvenimo būdą buvo eliminuota. Vis dėlto stereotipizavimas, etikečių klijavimas ir tam tikrų visuomenės grupių kriminalizavimas – ypač klasės, rasės ar lyties pagrindu – išlieka aktualus. O kriminalinių naujienų populiarumas – itin aukštas.

Postmodernizmo atstovų įsitikinimu, kai teisinė sistema ir medijos nebetels perdėto dėmesio į nusikaltimus, nusikalstamas elgesys nebebus problema

³ Sąvoka priskiriama Frankfurto mokyklos filosofui Theodor'ui W. Adorno.

(Henry, Milovanovic 2000, p. 274). Tačiau, įvertinus faktą, kad smurtas – taip pat ir smurtiniai nusikaltimai – nuo tokio pobūdžio naujienų emociškai atbukusiai auditorijai yra tarsi tam tikros rūšies pramoga (Hall et al. 2013), ši postmodernistinė perspektyva atrodo gana miglotai.

Kadangi didžioji dalis visuomenės kriminalinės justicijos nepatiria tiesiogiai, žinojimas ir vertinimas atsiranda iš medijose pateikiamos informacijos (Dobryninas et al. 2014). Nusikaltimus moterys padaro santykinai retai, tačiau jiems skiriamas dėmesys yra neproporcingai didelis (Chesney-Lind 1999). Žinoma, ne visi nusikaltimai patenka į aukščiausias naujienų portalų pozicijas, pirmus laikraščių puslapius ar televizijos kriminalinių naujienų rubrikas. Žurnalistai atsirenka, kurios istorijos turi potencialo gauti daugiau auditorijos dėmesio ir kaip tas istorijas pateikti. Priimamas sąmoningas sprendimas, įvertinus temos *patrauklumą* ir *įdomumą* auditorijai (Chermak, Chapman 2007). Be to, kriminalinės naujienos yra paprastesnis ir pigesnis būdas užpildyti naujienų srautą.

Medijas analizuojantys mokslininkai išskiria kelis aspektus, įprastai nulemiančius, ar nusikaltimas taps vertas naujienų portalų dėmesio (Jewkes 2015):

- *išskirtinumas* (ar nusikaltimas yra kuo nors neeilinis, išsiskiriantis iš kitų);
- *rizika* (ar pavyks sukurti įspūdį, kad viktimizacijos grėsmė yra aktuali daugeliui);
- *visuomenėje atpažįstamų asmenų dalyvavimas* (ar nusikaltėlis arba jo auka yra žinomas, aukštą socialinį statusą užimantis žmogus);
- taip pat ar nusikaltimui būdingos *seksualinės paskatos* arba *ypatingas žiaurumas* ir ar įvykdyta *nusikalstama veika yra lokali*;
- didesnis medijų susidomėjimas skiriamas ir nusikaltimams, kuriuos įvykdo *nepilnamečiai jaunuoliai*.

Žinoma, visi šie aspektai nėra būtini, tačiau bent vieno ar kelių jų buvimas gerokai padidina tikimybę, kad tokia žinia rasis tarp skaitomiausių naujienų.

Medijų kuriama socialinė nusikaltimų tikrovė ilgainiui formuoja visuomenės įsitikinimus ir bendrą kriminogeninės situacijos vertinimą (Quinney 2001). Pastebima, kad, nepaisant fakto, jog dauguma įvykdomų nusikaltimų nėra smurtiniai, medijų dėmesys būtent smurtiniams nusikaltimams yra neproporcingai didelis (Chermak, Chapman 2007; Rios, Ferguson 2019). Medijos tarsi konstruoja alternatyvų visuomenės nusikaltimų *pajautimą*, kuris pagal savo mastą tik menkai atitinka teisėsaugos institucijų pateikiamus statistinius

rodiklius. Nesaugios visuomenės ir pavojingos kasdienybės vizija kuriama pasitelkiant réksmingas ir gąsdinančias antraštes. O kai smurtinio pobūdžio nusikaltimą padaro moteris, dėmesys tokiai naujienai tampa dar intensyvesnis.

Nepaisant fakto, kad moterys įvykdo ne daugiau nei dešimtadalį smurtinių nusikaltimų, naujienos naratyvas kuriamas neva tradicinį švelnios, pasyvios ir motiniškos moters įvaizdį supriešinant su žiaurios, neretai – ištvirkusios, kaltininkės paveikslu.

Siekiant sustiprinti negatyvų įvaizdį dažniausiai pasitelkiami šie leitmotyvai arba stereotipai (Lloyd 1995; Naylor 2001; Morrissey 2003; Jewkes 2015):

- *seksualumas ir seksualiniai nukrypimai* (seksualiniai polinkiai, frigidishkumas ar homoseksualumas pasitelkiami siekiant akcentuoti moralinį nuosmukį, o moralės stoka siejama ir su polinkiu nusikalsti);
- *fizinis patrauklumas* (dominuojančius grožio standartus atitinkančios moterys pristatomos kaip fatališkos, tačiau klastingos ir emociškai infantilios);
- *bloga žmona* (pasitelkiami stereotipiniai vyro ir moters vaidmenys šeimoje: moteris nėra stropi namų šeimininkė ir atsidavusi žmona, tuo pat metu gebanti siekti karjeros, tačiau pirmenybę bet koku atveju teikianti šeimai. Įdomu tai, kad nusikaltimą įvykdžiusio vyro šeiminis statusas dažniausiai neturi įtakos jo vaizdavimui medijose);
- *bloga motina* (nusikalstama veika prieš savo (arba kieno nors kito) vaiką ne tik pažeidžia įstatymą, bet kėsina sužlugdyti motiniškumo – mylinčios, saugančios, globojančios moters – stereotipą. Tam visuomenė dažnai būna itin jautri, o medijos deda pastangas tuo maksimaliai pasinaudoti);
- *mitinis monstras* (nusikaltusios moters įvaizdis konstruojamas pasitelkiant pagoniškąją mitologiją, krikščionių teologiją ir klasikinę dailę bei literatūrą: ragana, harpija, vampyrė, satanistė, puolusioji, pavojinga gundytoja, prigimtinė nusidėjėlė);
- *pamišusi patelė* (fiziniai procesai ir būsenos – nėštumas, pogimdyminė depresija, laktacija, hormonų audros, mėnesinės ar menopauzė – pasitelkiamos moters nusikaltimui paaiškinti);
- *manipulatorė* (moteris, nusikaltimą įvykdžiusi su mylimuoju ar sutuoktiniu, nesukelia nei gailėsčio kaip galima auka, nei pripažįstama stipria ar įtakinga nusikaltėle. Medija šią įvaizdžio problemą sprendžia kaltės našta

perkeldama būtent moteriai: neva partneris veiksmy imasi paskatintas moters nuolankumo);

- *ne moteris* (nusikaltusi moteris medijose vaizduojama arba kaip suaugęs vaikas, negalintis arba tik iš dalies pajėgus atsakyti už savo veiksmus, arba kaip vyriška moters versija, akcentuojant tam tikrus *ne moteriškus* išvaizdos ypatumus, pvz., aprangą, šukuoseną, manieras *etc.*).

2. Oficialioji moterų nusikaltimų statistika ir jos atspindžiai medijose

Siekiant įvertinti kriminalinių naujienų, kai kaltinamoji arba įtariamoji yra moteris, pateiktą viename populiariausių Lietuvos naujienų portalų – DELFI.lt⁴ – atlikta turinio (angl. *content*) analizė. Atliekant analizę išsikelti šie *uždaviniai*:

1. Nustatyti, kokios moterų nusikalstamos veikos dažniausiai patenka tarp naujienų.
2. Identifikuoti, kokie moters nusikaltėlės įvaizdžiai dominuoja kriminalinėse naujienose.

Analizei aktualios publikacijos atrinktos iš *Kriminalai ir nelaimės* rubrikos. Pasirinktu laikotarpiu – per 2017 m. ir 2018 m. – atrinkta 690 tyrimui aktualių publikacijų (iš viso – 168 336 žodžiai). Publikacijos buvo nagrinėjamos pagal šiuos aspektus: *ar antraštėje nurodyta, kad nusikalstama veika įtariama ar kaltinama moteris; ar nusikalstama veika įtariama ar kaltinama tik moteris (-ys); ar nusikalstama veika įvykdyta apsvaigus nuo alkoholio; nusikalstamos veikos pobūdis.*

Atrinktų ir pagal nusikalstamos veikos pobūdį sugrupuotų publikacijų skaičius buvo palygintas su registruotų nusikalstamų veikų statistika.

2.1. Dažniausiai įvykdomos ir aprašomos nusikalstamos veikos: panašumai ir skirtumai

Publikacijose aprašomi nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai suskirstyti pagal objektą, kurį pažeidžia nusikalstama veika. Išskirtos šios dažniausiai aprašomų nusikalstamų veikų grupės:

⁴ „GEMIUS Audience“ 2020 m. lapkričio mėn. duomenys: <https://rating.gemius.com/lt/overview>.

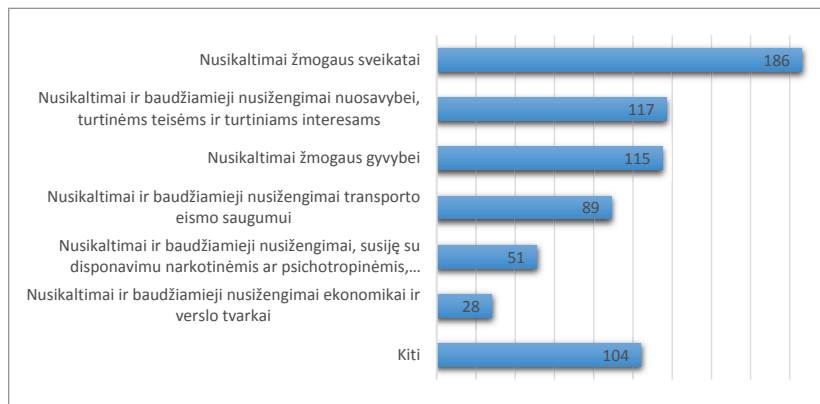
- 1) nusikaltimai žmogaus sveikatai;
- 2) nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams;
- 3) nusikaltimai žmogaus gyvybei;
- 4) nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui;
- 5) nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai, susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis;
- 6) nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai;
- 7) kiti (viešosios tvarkos pažeidimai, nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai, žmogaus garbei ir orumui, valdymo tvarkai *etc.*).

Vertinant tyrimui atrinktas publikacijas, daugiausia dėmesio nagrinėjamu periodu naujienų portalas DELFI skyrė smurtinių nusikaltimų – arba nusikaltimų žmogaus sveikatai ir gyvybei – sklaidai (301). Šiai tendencijai įtakos turėjo ir konkretus įvykis – 2017 m. pradžioje motinos ir patėvio nukankinto keturmečio byla, itin išsamiai ilgą laiką analizuota daugelyje medijų. Nors nusikaltimų žmogaus gyvybei analizuojamu laikotarpiu įvykdėta 45, publikacijų apie moteris, atėmusias gyvybę, pasirodė gerokai daugiau – 115. Tai patvirtina jau minėtą tendenciją – medijų dėmesys smurtiniams nusikaltimams yra didesnis nei bet kurioms kitoms nusikalstamosioms veikoms: publikacijos apie smurtinius nusikaltimus yra išsamesnės, nuolat pildomos naujomis detalėmis, drauge kasyk pakartojant visą istorijos genezę.

Taip pat gausu pranešimų apie turtines nusikalstamas veikas: nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai (145). Tačiau, priešingai nei smurtinių nusikaltimų atvejais, šios veikos dažniausiai aprašomos lakoniškai ir nuasmenintai.

Daugiau dėmesio taip pat skiriama nusikaltimams ir baudžiamiesiems nusižengimams transporto eismo saugumui, ypač kai vairuotoja paaiškėja esanti neblaivi (89).

Naujienų apie nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus pateikimo dažnis atspindėtas *1 pav.*

1 PAV. Publikacijų apie moterų nusikalstamas veikas tematika, 2017–2018 m.

Tuo tarpu dažniausiai tiriamu laikotarpiu fiksuotos nusikalstamos veikos, kuriomis kaltinamos moterys, būtų šios: nusikaltimai žmogaus sveikatai, nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turтинėms teisėms ir turтинiams interesams, transporto eismo saugumui, finansų sistemai, teisingumui bei veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis (žr. 1 lentelę).

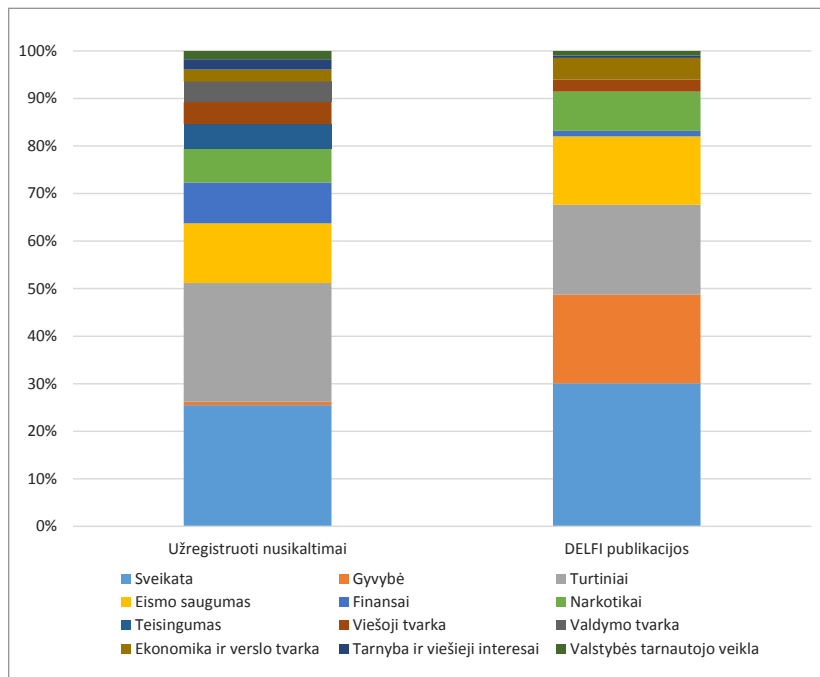
Siekiant įvertinti, kiek publikacijų apie nusikalstamas veikas intensyvumas atspindi teisėsaugos institucijų pateikiamus statistinius rodiklius, buvo sudarytas palyginamasis grafikas (2 pav.)⁵.

Dominuojančios publikacijų temos atspindi kriminalinių naujienų pateikimą medijose analizuojančių mokslininkų įžvalgą, kad *ypatingas žiaurumas*, būdingas smurtiniams nusikaltimams, ir *rizika* tapti turтинio nusikaltimo auka yra vieni reikšmingiausių naujienų atranką lemiančių veiksnių. Viena ryškiausių tendencijų – nusikaltimų žmogaus gyvybei nušvietimas. Analizuojamų laikotarpiu tokių publikacijų skaičius statistinius rodmenis viršija net 2,5 karto.

⁵ Ten pat.

1 LENTELĖ. Registruotų nusikalstamų veikų ir publikacijų skaičius

VEIKA	2017 m.	2018 m.	IŠ VISO:	Publikacijų skaičius, iš viso:
Nusikaltimai žmogaus sveikatai	751	790	1541	186
Nusikaltimai žmogaus gyvybei	31	14	45	115
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams	936	572	1508	117
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui	363	396	759	89
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai	337	181	518	7
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai, susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis	243	193	436	51
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai teisingumui	177	129	306	0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai	150	132	282	16
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valdymo tvarkai, susiję su dokumentų ar matavimo priemonių klastojimu	155	105	260	0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai	90	63	153	28
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai tarnybai ir viešiesiems interesams	55	77	132	3
Nusikaltimai valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklai	63	42	105	6
Kiti	192	132	324	72
IŠ VISO:	3543	2826	6369	690

2 PAV. Užregistruotų nusikaltimų ir publikacijų apie nusikaltimus naujienų portale DELFI struktūra 2017–2018 m.

2.2. Antraštėse pateikiama informacija

Moterų nusikaltimus ir jų pateikimą medijose analizuojantys mokslininkai pastebi, kad tokioms naujienoms skiriamas didesnis dėmesys: tekstai yra išsamesni, antraštės – skambesnės, publikacijos dažnai pasirodo pirmuosiuose laikraščių puslapiuose arba portalų naujienų srauto viršuje (Grabe, Trager, Lear, Rauch 2006).

Vertinant naujienų portale DELFI pateikiamas publikacijas apie moterų nusikalstamas veikas, galima matyti, kad didžioji dalis (544, arba 79 proc.) publikacijų antraščių atskleidžia, kad įtariamoji arba kaltinamoji – moteris (arba moterys).

Lietuvių kalba suteikia galimybių pasitelkti įvairius įtariamąsias ar kaltinamosios lytį atskleidžiančius semantinius sprendimus. Dažniausiai pasitaikantys būtų šie, kai lytis paaiškėja nurodant:

- **amžių** (*Aštuoniolikmetė suimtajam ketino perduoti, įtariama, narkotines medžiagas; Į areštinę uždaryta nepilnametė, peiliu grasinusi savo sutuoktiniui; Gargžduose įkliuvo neblaivi 81-erių senolė, važiavusi pirkti alkoholio ir taranavusi kitą automobilį*);
- **einamas pareigas** (*Pasienietės vairuojamame BMW rastos ką tik iš parduotuvės „Depo“ pavogtos prekės; Neblaivi Krašto apsaugos ministerijos seržantė smūgiavo kasininkei į veidą; Indėlininkus be pinigų palikusi kasininke pasiūsta už grotų; garbaus amžiaus žmonij ji net neatsiprašė*);
- **gyvenamąją vietą** (*Klaipėdietė, taksi pametusi narkotikus, atsidūrė už grotų; Girta šiaulietė sumanė pavogti svetimą automobilį ir prasukti kelis ratus; Darbovietėje savo naujagimį uždusinusi palangiškė kalės 9 metus*);
- **šeiminius ryšius** (*Aiškėja žiaurią egzekuciją mažyliams surengusios motinos portretas; Sūnus tėvui sulaužė šonkaulį, dukra motinai išmušė dantis; Kaliniui žmona narkotikus nešė savyje, dabar sutuoktiniai nesimatys labai ilgai*).

2.3. Alkoholio vartojimas kaip papildoma stigma

Apsvaigimo nuo alkoholio aplinkybė, jeigu tokios esama, ypač akcentuojama publikacijos antraštėje (*Visiškai girta vairuotoja vežiojosi trijų metų vaiką; Ukmergėje vyrą peiliu nudobė girta sugyventinė; Vyrą galimai subadžiusiai moteriai nustatytas mirtinas girtumas; Girta motina benzinu apipylė dukros automobilį ir bandė jį padegti; Šokiruojantis vaizdo įrašas: Plungėje girta motina nustebino net pareigūnus*).

Pastebima, kad nuo alkoholio apsvaigusios moterys yra labiau linkusios į smurtinius nusikaltimus nei moterys, paveiktos kitų psichiką veikiančių medžiagų (Brewer-Smyth, Pohlig 2017). Vertinant publikacijas, referuojančias į nusikalstamas veikas žmogaus gyvybei ir sveikatai, tik daugmaž kas trečioje publikacijoje minima ši sunkinanti aplinkybė – apsvaigimas nuo alkoholio (86 publikacijos, arba 28,6 proc.).

Bendrame analizuotų publikacijų kontekste trečdalis (224) aprašomų nusikalstamų veikų yra įvykdytos apsvaigus nuo alkoholio. Įtariamąsias ar kaltinamosias blaivumas pabrėžiamas itin retai (6), daugelyje publikacijų ši aplinkybė nėra minima (460).

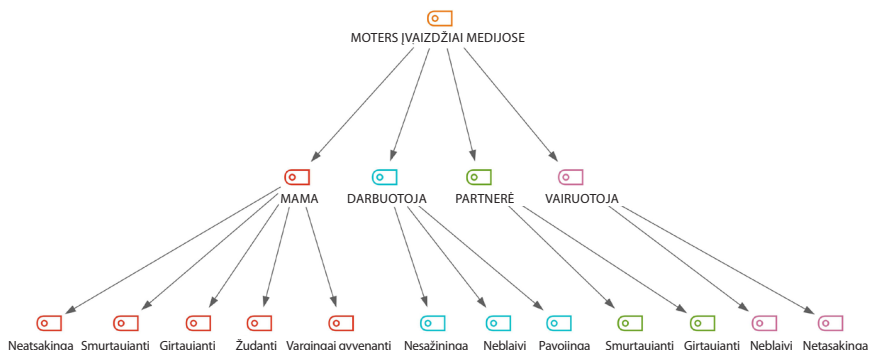
Verta paminėti, kad medijos alkoholį vartojančias moteris daug labiau stigmatizuoja nei vyrus (nors pastarieji, įvertinus alkoholio nulemtų susirgimų

ir mirtingumo statistiką, alkoholio suvartoja kur kas daugiau), yra linkusios moralizuoti, priekaištauti dėl *nederamo* elgesio (Patterson et al. 2016). Taigi, kai nuo alkoholio apsvaigusi moteris dar ir nusikalsta, moralizavimas ir pasmerkimas – tarsi neišvengiami elementai.

2.4. Moters nusikaltėlės įvaizdžio ypatumai: kokybinis žvilgsnis

Siekiant išsiaiškinti, koks moters nusikaltėlės įvaizdis kuriamas medijose, kokybinei analizei atrinkta 31 naujienų portalų žurnalistų publikacija, skelbta 2017–2018 m. (1 priedas). Vidutinė vienos analizuotos publikacijos apimtis – 562 žodžiai.

Kokybinė turinio analizė, atlikta naudojant „Maxqda“ programą, padėjo identifikuoti dažniausiai pasikartojančius ir labiausiai akcentuojamus socialinius moters įvaizdžius: *darbuotoja, mama, partnerė, vairuotoja*.

3 PAV. Moters įvaizdžiai medijose. „Maxqda“ programa sudaryta vizualizacija

Nagrinėtose publikacijose **moteris darbuotoja** vaizduojama kaip **nesąžininga** (*Šiauliuose pareigūnai sulaikė moteris vagiles. Ilgalaikio gydymo ir geriatrijos centro slaugytojos terorizavo įstaigoje gulinčius senjorus ir juos apvaginėjo*, „Šiauliuose slaugytojos pasidarbavo iš peties, apvaginėjo ir apgauldinėjo ne vieną senjorą“, 2017 m. gruodžio 18 d.), **pavojinga** (*Smūgis į Kauno vaikų darželį-lopšelį „Bitutė“ vaikus vedantiems tėvams: auklėtojos padėjėja įtariama sunkiu nusikaltimu. Moteriai pareikšti įtarimai dėl mažamečio vertimo vartoti nar-*

kotines medžiagas, „Kauno darželio-lopšelio „Bitutė“ skandalas tęsiasi: auklytė įtariama vaikui sugirdžiusi psichotropinių vaistų“, 2017 m. liepos 19 d.) arba **neblaivi** (*Neblaivi stoties rajone triukšmavusi ir policijai pasipriešinusi Vilniaus apylinkės prokurorė Ilona Žukaitė šlapinosi viešoje vietoje, žmonių akivaizdoje, ir necenzūriniais žodžiais keikė policininkus, bandė jiems įspirti*, „Neblaivi prokurorė Vilniuje ne tik šlapinosi viešoje vietoje, bet ir iškeikė pareigūnus“, 2017 m. rugsėjo 19 d.).

Vyraujantis įsitikinimas, kad moters motiniški ir globėjiški instinktai yra prigimtiniai, nulemia intensyvesnį dėmesį tiems moters poelgiams, kurie šiai vizijai prieštarauja (Worrall 1990). Analizuotose publikacijose ryškus prieš savo vaikus **smurtaujančios** (*Vaizdo įrašas, kuriame matoma, kaip 32 m. Pakruojo rajono gyventoja smurtauja prieš 5 ir 6 m. vaikus, internete išplito pentadienio rytą. Paaiškėjo, kad kraupūs vaizdai užfiksuoti rugpjūčio pabaigoje*, „Aiškėja žiaurią egzekuciją mažyliams surengusios motinos portretas“, 2018 m. rugsėjo 14 d.) ar net **gyvybę** mažamečiams **atimančios** (*Skuodo rajone vos gimusiais dviem vaikais kraupiai atsikračiusi moteris tikina, kad pati nesupranta, kodėl taip pasielgė. Pagimdžiusi berniuką, o po poros metų mergytę, juos suvyniojo į rankšluostį, įdėjo į maišą ir užkasė šiltnamyje*, „Pagimdytus kūdikius moteris užkasinėjo šiltnamyje: viską planavau visai kitaip“, 2017 m. lapkričio 28 d.) **mamos** portretas.

Nemotiniškos, pavojingos mamos įvaizdis betarpiškai siejasi su **girtaujančios** ir (arba) **vargingai gyvenančios**, galimai socialinių įgūdžių ir artimųjų paramos ar pagalbos stokojančios mamos vaizdiniu. Publikacijoje apie Pakruojo rajono gyventoją, smurtavusią prieš mažamečius, cituojamas kaimo seniūnaitis, teigiantis, kad „*ir pati moteris nesibodėjo taurelės*“, taip pat „*negalėjo pasakyti, ar šeima gyvena vargingai, tačiau patvirtino, kad aplinka vaikams nebuvo palanki. Pašnekovas mąstė, kad mamai agresija dėl vaikų elgesio galėjo kilti „šiek tiek išgėrus*“. Nors faktas, kad smurtavusi mama galėjo būti pavartojusi alkoholio, nėra patvirtintas, cituojamo pašnekovo pasvarstymai tokį įspūdį sukuria.

Su alkoholio vartojimu sietinas ir **neatsakingos mamos** įvaizdis (*Vaikų teisių apsaugos specialistams teko gelbėti į išgertuves visai dienai išėjusios motinos bute vienus paliktus vaikus. Trumpuoju pagalboms numeriu policijos pareigūnus iškvietė pilietiškai praeiviai, vėlų sekmadienio vakarą pastebėję pačiame Lazdijų miesto centre esančiame daugiabutyje pro antro aukšto balkoną pagalboms*

šaukiančius vaikus, „Drama Lazdijuose: visą dieną namuose užrakinti vaikai pagalbos šaukėsi per balkoną, pareigūnai laužė duris, motina grįžo girta“, 2017 m. kovo 26 d.).

O štai publikacija apie Skuodo rajone gyvenančios moters tragišką poelgį atskleidžia daugiau istorijos detalių: sunkią finansinę padėtį („*Moteris sako, kad kai pastojo 2015 metais, ji jau turėjo keturis vaikus, tačiau mažylio auginti neketino, nors tikina, kad atimti jam gyvybės irgi neketino. Kraupiais nusikaltimais kaltinama moteris pasakojo, kad kai sužinojo apie nėštumą, norėjo vos gimusį mažylį palikti Gyvybės langelyje, nes auginti dėl sunkios finansinės padėties jo negalėjo*“), silpnus šeiminius ryšius („*Apie abu kūdikius moters sutuoktinis, kartu gyvenantis 12 metų, sako nė nežinojęs, kol vieną dieną jo neiškvietė į apklausą pareigūnai*“) ir daugiavaivei nepasiturinčiai šeimai nedraugišką aplinką („*Socialiniai darbuotojai sako, kad moters šeimos kaimynai nemėgo. Šeimoje augo nemažai vaikų, tad dažnai kaimynai dėl išdaigų apkaltindavo juos. Visgi, teisme liudijusi socialinė darbuotoja sako, kad tikrai nesuprato, kodėl šios šeimos nemėgo, nes jie gyveno gana tvarkingai, nors ir nepasiturinčiai*“).

Intensyvumu išsiskiria du **moters partnerės** (arba sugyventinės, sutuoktinės, draugės) įvaizdžiai – **smurtaujanti ir girtaujanti**. Smurtas daugelyje publikacijose pateikiamų situacijų tampa girtavimo pasekme, kartais – lemtinga (Panevėžyje gyvenanti 25 metų I. N. išgirdo nuosprendį už sunkių nusikaltimų – savo sugyventinio tyčinį nužudymą. Moteris šį nusikaltimą įvykdė būdama neblaivi. Jauna panevėžietė į teisiųjų suolą sėdo dėl pernai birželį įvykusios tragedijos. Apie 22.30 val. į butą Panevėžyje buvo iškviesta greitoji pagalba – jos prireikė peiliu sužalotam vyrui. Atskubėję medikai 32 metų sužeistąjį bandė reanimuoti, bet nesėkmingai. Vyras, kuriam buvo pažeisti plaučiai ir kiti vidaus organai, nukraujavęs mirė, „Jauna panevėžietė ilgiems metams siunčiama už grotų“, 2018 m. kovo 8 d.). Konfliktai namuose dažniausiai įvyksta abiem – tiek aukai, tiek ir kaltininkei – būnant apsvaigimo būsenos („*Ši skaudi nelaimė įvyko po išgertuvių kilus konfliktui, o pasekmės – labai skaudžios*“, – sakė prokurorė“). Pastaroji aplinkybė, tikėtina, lemia kiek netipinį aukos ir skriaudiko santykį: išaušus blaiviam rytui, net ir patyrus rimtą sužalojimą, smurtautojai tarsi atleidžiama (Neblaivios sugėrovės perdurtas girtas šiaulietis ne tik savyje nelaike pykčio dėl patirto sužalojimo, tačiau, meluodamas ir bandydamas suklaidinti ikiteisminį tyrimą atliekančius pareigūnus, net norėjo smurtautoją apsaugoti nuo atsakomybės. <...> Paaiškėjo, kad ranką su peiliu prieš šiaulietį

pakėlė buvusi jo 53 metų sugyventinė, su kuria jis tą vakarą leido laiką prie butelio degtinės. Buvusi sugyventinė pastaruoju metu pas vyrą nebegyveno, tačiau į svečius kartais užsukdavo, „Pjaustydama šašlyką šiaurietė susmeigė peilį į kibinusiui kavalieriui į šoną“, 2018 m. sausio 10 d.).

Moteris vairuotoja medijų dėmesio objektu dažniausiai tampa įkliuvusi vairuojanti **neblaivi**. Šis moters įvaizdis, lyginant su kitais apibūdintais, išsiskiria emociu vertinimu, perteikiamu epitetais (*Jungtinės Karalystės keliuose neblaivi siautėjusi ir dėl to teisę vairuoti praradusi vilnietė Karolina Guseva drąsiai gali matuotis „kelių vištelės“ karūną – 24 metų moteris, kuriai britų pareigūnai yra uždraudę vairuoti, grįžo gyventi į Lietuvą. Ir čia jau spėjo pasižymėti, „Angliją šiurpinusi „kelių vištelė“ grįžo į Lietuvą: įžūlumui nėra ribų“, 2017 m. vasario 8 d.; *Elektrėnų gyventoja (gimusi 1976 m.) per du mėnesius sugebėjo užsidirbti dvi baudžiamąsias bylas už tai, kad vairavo girta. Abu kartus jai nustatytas toks pats sunkus girtumas – 2,61 prom. Antrą kartą sučiupta moteriškė pareiškė, kad 2,61 prom. – jos norma, „Piktybinė „kelių vištelė“ iš Elektrėnų: 2,61 promilės – mano norma“, 2017 m. birželio 29 d.; *Lietuvos ir Danijos aviakompanijose stiuardese dirbusi, bet nuo praėjusio rugpjūčio Darbo biržoje registruota 38 metų vilnietė Indrė Kolesova per mėnesį sugebėjo „užsidirbti“ net tris bylas – moteris ne tik įžeidinėjo, grasino policijos pareigūnams, bet ir būdama visiškai girtutėlė naujutėlaičiu visureigiu sukėlė vos tragiškai nepasibaigusį eismo įvykį, „Prabangiame visureigyje – girtutėlė stiuardės: pareigūnams prireikė ne tik antrankių“, 2017 m. kovo 7 d.).***

Moters neatsakingos vairuotojos įvaizdis analizuotų publikacijų kontekste taip pat sietinas su vairavimu apsvaigus, kai pavojus keliamas ir drauge vykstančiam mažamečiui (*Kilus pagrįstų įtarimų, kad moteris gali būti neblaivi, buvo patikrintas jos blaivumas. Pareigūnai neklydo, moteriai buvo nustatytas sunkus girtumo laipsnis – 2,95 prom. alkoholio neblaivumas. Negana to, visiškai girta moteris kartu vežėsi mažametę dukrą, gimusią 2014 m., „Alkoholis numalšina net ir motiniškus instinktus“, 2017 m. birželio 3 d.).*

Nagrinėtose publikacijose nusikaltimu įtariamos arba kaltinamos moters paveikslas dažniausiai konstruojamas per *blogos žmonos* ir *mamos*, rečiau – *mitinio monstro* ar pamišusios patelės įvaizdžius. Labai retais atvejais akcentuojamas fizinis moters patrauklumas ar seksualumas, o *manipulatorės* ar *ne moters* įvaizdžiai nebuvo pasitelkiami.

Išvados

Antrojoje XX amžiaus pusėje suklestėjęs kriminalinių naujienų žanras yra vienas paklausiausių ir šiandien. Skaitytojai, klausytojai ar žiūrovai pasimėgaudami praryja medijų paruoštą greitą ir sultingą, kriminaliniu prieskoniu pagardintą produkciją. Smurtiniai nusikaltimai, ypač kai jais įtariamos ar kaltinamos moterys, pelno daugiausia auditorijos susidomėjimo. Tad ir medijų dėmesys tokioms nusikalstamoms veikoms yra kur kas didesnis. Apibendrinti statistiniai duomenys parodė, kad 2017 m. ir 2018 m. moterys dažniausiai buvo įtariamos arba kaltinamos nusikaltimais žmogaus sveikatai, nusikaltimais arba nusižengimais nuosavybei, turtinėms teisėms ir turciniams interesams bei transporto eismo saugumui. Tuo tarpu naujienų portalo DELFI publikacijų tyrimas atskleidė, kad daugiausia dėmesio kriminalinių naujienų rubrikoje buvo skiriama nusikaltimams žmogaus sveikatai, nusikaltimams ir nusižengimams nuosavybei, turtinėms teisėms bei turciniams interesams, taip pat – nusikaltimams žmogaus gyvybei. Verta pabrėžti, kad pastarųjų statistikoje nėra daug, vis dėlto jų reprezentavimas naujienų portale – intensyvus ir itin išsamus. Kokybinė atrinktų publikacijų turinio analizė padėjo identifikuoti šiuos moters įvaizdžius: *moteris darbuotoja* (neblaivi, nesąžininga, pavojinga), *moteris mama* (gerianti, neatsakinga, smurtaujanti, vargingai gyvenanti, žudanti), *moteris partnerė* (girtaujanti, smurtaujanti), *moteris vairuotoja* (neblaivi, neatsakinga).

Atlikta analizė leidžia priėti išvadą, kad nusikaltimą įvykdžiusi moteris gauna ne tik daugiau medijų dėmesio, bet ir yra labiau stigmatizuojama dėl elgesio, paminančio lyčiai primetamas socialines normas, neatitinkančio su tipiniu moters įvaizdžiu siejamų lūkesčių. Toks stigmatizavimas gali tapti rimta kliūtimi sėkmingai socialinei integracijai, užkirsti kelią pozityvių socialinių ryšių atsiradimui. Vis dėlto įvaizdžio konstravimas – ne vienadienis procesas, o jo analizė reikalauja kompleksinio, ilgesnį laikotarpį apimančio tyrimo.

1 PRIEDAS. „Maxqda“ analizei naudotos publikacijos

	PAVADINIMAS	DATA	AUTORIUS	NUORODA
1.	Indėlininkus be pinigų palikusi kasininkė pasiūsta už grotų: garbaus amžiaus žmonių ji net neatsiprašė	2017 m. vasario 1 d.	Virginija Spurytė, DELFI	https://bit.ly/3qjMXwm
2.	Prie vairo – girta plastikos chirurgė: prie šviesoforo užmigto, o pažadinta bandė pasprukti	2017 m. vasario 7 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3tmzsOi
3.	Angliją šurpinusi „kelių vištelė“ grįžo į Lietuvą: įžūlumui nėra ribų	2017 m. vasario 8 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3imWbnk
4.	Kalinių iškalba užliūliavo moteris taip, kad jos tapo nusikaltimo bendrininkėmis	2017 m. vasario 10 d.	DELFI	https://bit.ly/3N4tAB9
5.	Vaikus kankinusiai motinai prailgintas įkalinimo terminas	2017 m. vasario 14 d.	DELFI	https://bit.ly/36sIbpd
6.	Prabangiame visureigyje – girtutėlė stiuardėsė: pareigūnams prirėkė ne tik antrankių	2017 m. kovo 7 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3ihSKOA
7.	Į šulinį savo sūnelį įmetusi jauna mama išgirdo griežtą verdiktą	2017 m. kovo 17 d.	DELFI	https://bit.ly/3qinAev
8.	Drama Lazdijuose: visą dieną namuose užrakinti vaikai pagalbos šaukėsi per balkoną, pareigūnai laužė duris, motina grįžo girta	2017 m. kovo 26 d.	DELFI	https://bit.ly/3qmx1td
9.	Keturmečio nužudymu įtariamai monstrų porai - nauji kaltinimai	2017 m. balandžio 20 d.	DELFI	https://bit.ly/3iCglKd
10.	Į pensiją išėjusios sinoptikės nuopuolis: daužė ir grasino nužudyti savo vyrą	2017 m. gegužės 17 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3u9WzLk
11.	Alkoholis numalšina net ir motiniškus instinktus	2017 m. birželio 3 d.	DELFI	https://bit.ly/3tpJKNW
12.	Piktybinė „kelių vištelė“ iš Elektrėnų: 2,61 promilės – mano norma	2017 m. birželio 29 d.	DELFI	https://bit.ly/36rjtpg
13.	Teismui pagailo naujagimę nužudžiusios jonavietės	2017 m. birželio 30 d.	DELFI	https://bit.ly/3tmKfbe

	PAVADINIMAS	DATA	AUTORIUS	NUORODA
14.	Kauno darželio-lopšelio „Bitutė“ skandalas tęsiasi: auklytė įtariama vaikui sugirdžiusi psichotropinių vaistų	2017 m. liepos 19 d.	Rita Gečiūnaitė, DELFI	https://bit.ly/3ucNC3W
15.	Kaune sulaikyta įžūli garbaus amžiaus moteris, panorusi pasisavinti prabangų BMW	2017 m. rugpjūčio 1 d.	DELFI	https://bit.ly/3wpkngS
16.	Gerai apgalvotas sukčiavimo planas nepasiteisino – šiaulietis ir jo motina sės į teisiųjų suolą	2017 m. rugpjūčio 9 d.	DELFI	https://bit.ly/3CXi6dX
17.	Neblaivi prokurorė Vilniuje ne tik šlapinosi viešoje vietoje, bet ir iškeikė pareigūnus	2017 m. rugsėjo 19 d.	Ingrida Steniulienė, BNS	https://bit.ly/3ue2TKL
18.	Aistringas poros romanas virto pragaru: motina pati užmerkė nužudyto sūnaus akis	2017 m. rugsėjo 25 d.	Rita Gečiūnaitė, DELFI	https://bit.ly/3JufyGQ
19.	Motina virto tikru monstru: 4-mečio pasakojimas atskleidė šurpią realybę	2017 m. spalio 10 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3tnuYaf
20.	Pagimdytus kūdikius moteris užkasinėjo šiltnamyje: viską planavau visai kitaip	2017 m. lapkričio 28 d.	Rita Gečiūnaitė, DELFI	https://bit.ly/36y7eY8
21.	Šiauliuose slaugytojos pasidarbavo iš peties, apvaginėjo ir apgaulinėjo ne vieną senjorą	2017 m. gruodžio 18 d.	DELFI	https://bit.ly/3ImZW6M
22.	Vilniaus psichologė tapo nusikaltėlio tarnaitė: pamalonino ne tik telefonais, bet ir dopingu	2017 m. gruodžio 20 d.	Dainius Sinkevičius, DELFI	https://bit.ly/3iiq3RA
23.	Pjaustydama šašlyką šiaulietė susmeigė peilį ją kibinusiame kavaliერიui į šoną	2018 m. sausio 10 d.	DELFI	https://bit.ly/3CW4C2j
24.	Po šešiamečio skundo – skaudus berniuko likimas	2018 m. vasario 27 d.	Mindaugas Laukagalis, DELFI	https://bit.ly/3tp43en
25.	Jauna panevėžietė ilgiems metams siunčiama už groty	2018 m. kovo 8 d.	DELFI	https://bit.ly/3tp45D1
26.	Darbovietėje savo naujagimį uždusinusi palangiškė kalės 9 metus	2018 m. kovo 29 d.	DELFI	https://bit.ly/3Js536R

	PAVADINIMAS	DATA	AUTORIUS	NUORODA
27.	Šiauliuose nuteista mirtinai 7 mėnesių kūdikį supurčiusi motina	2018 m. balandžio 25 d.	Ingrida Steniulienė, BNS	https://bit.ly/3wkXPhe
28.	Kalėti nuteisti kaimynę Lėvens upėje nuskandinę sutuoktiniai	2018 m. birželio 21 d.	Ingrida Steniulienė, BNS	https://bit.ly/3IkQ0dP
29.	167 tūkst. eurų iš medikų sąjungos pasisavinusi buhalterė „atlygino žalą“ – sumokėjo 100 eurų	2018 m. rugpjūčio 2 d.	DELFI	https://bit.ly/3wl3UdK
30.	Aiškėja žiaurią egzekuciją mažyliams surengusios motinos portretas	2018 m. rugsėjo 14 d.	Mindaugas Laukagalas, DELFI	https://bit.ly/3KRWrGW
31.	Savo sūnų formalinu nužudžiusios Bogovičienės byloje bus apklausti psichiatrai	2018 m. spalio 25 d.	Ingrida Steniulienė, BNS	https://bit.ly/3L1mBav

Literatūra

- Brewer-Smyth K., Pohlig R. T. 2017, „Risk Factors for Females Being Under the Influence of Alcohol Compared to Other Illicit Substances at the Time of Committing Violent Crimes“, *Journal of Forensic Nursing*, 13 (4), p. 186–195.
- Chermak S., Chapman N. 2007, „Predicting Crime Story Salience: A Replication“, *Journal of Criminal Justice*, 35, p. 351–363.
- Chesney-Lind M. 1999, „Media Misogyny: Demonizing “Violent” Girls and Women“, in J. Ferrel, N. Websdale (eds.). *Making trouble: cultural constructions of crime, deviance, and control*. New York: Routledge.
- Creeber G. 2009, „Digital theory: theorizing New Media“, in G. Creeber, R. Martin (eds.). *Digital Cultures. Understanding New Media*. Berkshire: Open University Press.
- Dobryninas A. 2001, *Virtuali nusikaltimų tikrovė*. Vilnius: Eugrimas.
- Dobryninas A., Čėsnienė I., Dobrynina M. et al. 2014, *Kriminalinės justicijos suvokimas visuomenėje*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Grabe M. E., Trager K. D., Lear M. et al. 2006, „Gender in Crime News: A Case Study Test of the Chivalry Hypothesis“, *Mass Communication and Society*, 9, p. 137–163.
- Grosholz J. M., Kubrin Ch. E. 2007, „Crime in the News: How Crimes, Offenders and Victims are Portrayed in the Media“, *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 14, p. 59–83.
- Hall S., Critcher Ch., Jefferson T. et al. 1982, *Policing the Crisis. Mugging, the State, and Law Order*. London: The Macmillan Press LTD.

- Henry S., Milovanovic D. 2000, „Constitutive Criminology: Origins, Core Concepts, and Evaluation“, *Criminal Justice and Globalization at the New Millennium*, 27, 2 (80), p. 268–290.
- Jewkes Y. 2015, *Media and Crime*. SAGE Publications LTD.
- Lloyd A. 1995, *Doubly Deviant, Doubly Damned: Society's Treatment of Violent Women*. London: Penguin Books.
- Marsh I., Melville G. 2009, *Crime, Justice and the Media*. London: Routledge.
- Merton R. K. 1938, „Social Structure and Anomie“, *American Sociological Review*, 3, 5, p. 672–682.
- Mikhailovič I. 2014, „Moteryų nusikalstamo elgesio problematika“, *Teisė*, 93, p. 82–94.
- Morrissey B. 2003, *When Women Kill. Questions of Agency and Subjectivity*. London: Routledge.
- Naylor B. 2001, „Reporting Violence in the British Print Media: Gendered Stories“, *The Howard Journal of Criminal Justice*, 40, p. 180–194.
- Patterson C., Emslie C., Mason O. et al. 2016, „Content Analysis of UK Newspaper and Online News Representations of Women's and Men's 'Binge' Drinking: a Challenge for Communicating Evidence-Based Messages about Single-Episodic Drinking?“, *BMJ Open*, 6, p. 1–9.
- Quinney R. 2001, *The Social Reality of Crime*. New York: Routledge.
- Rios V., Ferguson Ch. 2019, „News Media Coverage of Crime and Violent Drug Crime: A Case for cause Catalyst?“, *Justice Quarterly*, 26, p. 1–26.
- Ruggiero V. 2005, *Nusikalstamos literatūros. Grožinės literatūros ir deviacijų sociologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Sakalauskas G., Dobrynina M., Justickaja S. et al. 2011, *Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai*. Vilnius: Eugrimas.
- Sakalauskas G., Jarutienė L., Kalpokas V., Vaičiūnienė R. 2020, *Kalinimo sąlygos ir kalinių socialinės integracijos prielaidos*. Vilnius: Žara.
- Tereškinas A., Vaičiūnienė R., Nikartas S., Jarutienė L. 2021, *Moterys Lietuvos baudžiamojo teisingumo sistemoje: nuo baudimo praktikų iki baismės patirčių*. Vilnius: Žara.
- Worrall A. 1990, *Offending Women: Female Lawbreakers and the Criminal Justice System*. London, New York: Routledge.